

Finanční a ekonomická krize 2008 - ????: K příčinám, řešením a důsledkům v evropských souvislostech

Petr Zahradník
EU Office, Česká spořitelna

Praha, 21. dubna 2009

Příčiny a projevy

- **Hypotéční krize v USA** – zřejmě ještě dále pokračuje
- Konec systému **investičního bankovníctví v USA** (krach, nucený prodej či změna na standardní komerční banky)
- v prostředí globální ekonomiky: angažovanost některých evropských zemích v těchto procesech
- Finanční inovace
- Globalizace

Příčiny a projevy

- Šíření klimatu nedůvěry mezi bankami v USA i Evropě; výrazné omezení fungování mezibankovního trhu
- Krize likvidity – nejhorší riziko: může „smést“ i relativně zdravé banky; možnost dalšího šíření se do firemní sféry a ovlivnit tak i dlouhodobě solventní firmy, jimž se může zkomplikovat přístup k úvěrům na financování běžné i zamýšlené investiční aktivity

Příčiny a projevy

- Obecně oslabení hospodářského růstu a v řadě zemí přechod do recese;
- Zvýšení míry nezaměstnanosti;
- Změkčení parametrů měnové politiky;
- Evropa: kursově oslabování, s dopadem i na českou korunu (lze si těžko představit relativně bezbolestné překonání krize se silným eurem i korunou)

Řešení

- Posledních pár týdnů: bezprecedentní období z pohledu zveřejnění záchranných balíčků ve světové ekonomice: jejich součet = asi 7.000 mld. EUR
- Změna pravidel i pojetí regulace: pojištění vkladů, ratingové agentury, kapitálové požadavky bank, „nová finanční architektura“
- Ucelený dokument – Evropský plán hospodářské obnovy – listopad, prosinec 2008

Řešení

- Evropa: tvořena suverénními členskými státy; proto: paralelně národní i unijní koncepty – potřeba souladu mezi nimi; riziko dvourychlostnosti;
- Objektivnost hodnocení projevů krize

Řešení

- Evropský plán hospodářské obnovy:
- Krátkodobé a střednědobé fiskální stimuly dočasného charakteru
- Dlouhodobá opatření strukturálního charakteru s trvalým uplatněním v post-krizovém období

Řešení

- Důraz na fiskální zdrženlivost
- Kohezní politika: co může udělat v tomto programovacím období („pře-programování“) a jakou podobu připravit v období po roce 2013
- Platforma G-20 – Londýn – duben 2009: revidovaná směrnice o kapitálové přiměřenosti; regulační rámec a pravidla pro pojišťovnictví; nařízení o činnosti ratingových agentur; nakládání s elektronickými penězi

Řešení

„Čtyř-pilířový“ přístup:

- Podpora finanční stability a obnova důvěry ve finanční trhy;
- Implementace podpůrných opatření s využitím tzv. fiskálního stimulu k oživení hospodářského růstu;
- Provedení strukturálních opatření ve prospěch růstu a zaměstnanosti;
- Prosazení globálního zamezení projevům protekcionismu a podvázání světových obchodních a investičních toků

Řešení

Zelené, „chytré“ technologie

Daňová opatření (nejen DPH, ale i přímé a majetkové daně)

Nástroje EIB

K možným dopadům na českou ekonomiku

- Velmi pravděpodobně spíše vyvolané, sekundární efekty (ty jsou však značné především v oblasti poklesu zahraniční poptávky a tím i snížení exportního výkonu; dále: obezřetnější přístup bank k externím finančním zdrojům; riziko zhoršení fiskální bilance)
- Rozdíl oproti USA i většině Evropy: finanční sektor se choval – po zkušenostech ve druhé polovině 90. let podstatně obezřetněji – riziko kolapsu dlužníků (individuálních i korporátních) je u nás podstatně nižší
- Nabídka tuzemských bank je téměř výlučně zaměřena na tuzemský trh (v zahraničních aktivitách jsou „namočeny“ podstatně méně; rovněž podíl špatných úvěrů je u nás velice nízký)
- Jisté riziko: vlastnická struktura českých bank – co se stane, když se některá ze zahraničních matek českých bank dostane do vážných problémů ?

Témata k úvaze

- Výčet dopadů v oblasti reálné ekonomiky
- Důvěryhodnost a důsledky vyvolané nestandardními (krizovými) opatřeními
- Euro – pomohlo by ... ?

Děkuji za Vaši pozornost !

Petr Zahradník

pzahradnik@csas.cz